www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

بەش تالىپ

(داستان)

چوڭ چىنە سۇنۇپ كەتتى،
سىنچاي چىنىگە دەز يەتتى.
تۆت بۇلاڭچى قولىدا،
بەش تالىپ ئۆلۈپ كەتتى.

جايلاپ يوللۇق بىساتنى،
خوجۇن، ساندۇق، كىتابنى.
سەپەر قىلدى بەش تالىپ،
مىنىپ قاتار بەش ئاتنى.

* * *

. يېقىنلاشتى تۆت كىشى،
بەتبەشىرە تەلەتى.
بىلىك دوستلار كەلگەنلەر،
بۇلاڭچىلىق جەمەتى.

قارا تۇتتى ئۇزۇن چۆل،
قارا تۇتتى مازار تاغ.
بەش تالىپنىڭ قازاسى،
يۈرەكلەرگە سالدى داغ.

ئاقسۇ يولى يامان يول،
كارۋان قالماس ئامان يول.
بىزنى كۈتەر ئانىلار،
بولغىن ئىتتىك تامام يول...

* * *

. بىرىنىڭ ئېتى باينەزەر،
بىرىنىڭ ئېتى نۇرنەزەر.
كىچىك قاسىم، چوڭ قاسىم،
ئەل بۇ ئاتتىن ئەلھەزەر!

بەش تالىپنى ياد ئەتسەم،
كۆزلىرىمدىن ئاقتى ياش.
قاتىللارنىڭ بېشىغا،
خەلقى ئالەم ئاتتى تاش!...

مۇڭدىشىدۇ بەش تالىپ،
گۈدۈكلىشىپ باش قا[ي]رىپ.
بىرسى كەتمەس ئالدىدا،
ئات ئوينىتىپ بەش قا[ي]رىپ.

* * *

قولىدا شەمشەر، ئايپالتا،
كەلدى قورشاپ، ئېتىلىپ.
تالىپلارنىڭ كىچىكى،
پەس قىلدى ئۇز گەپ قىلىپ:

كېلىڭ دوستلار، كېلىڭلار،
بىلمىگەنلەر بىلىڭلار.
سۆزلەپ بېرەي بىر باشتىن،
ئوبدان قۇلاق سېلىڭلار:

ماڭغانسېرى تاراقلاپ،
يول كەتكەندەك يىراقلاپ،
هاردى، ئاچتى بەش تالىپ،
قورساقلىرى شاراقلاپ.

«جېنىمغىنا ئاكىلار،
سەنمۇ ئادەم، بىز ئادەم.
ئۆلتۈرمەسەڭ بىزلەرگە،
چۆرگۈلمەمدۇ بۇ ئالەم؟

ئاقسۇ شە[هەر]لىك بەش تالىپ،
بەشىلىسى ياش تالىپ.
ئوقۇپ قەشقەر ئەزمىدە،
ئوقۇشنى تامام قىلىپ.

قويىۋەتتى بەش تالىپ،
ئاتلىرىنى يانتاققا.
تۈتۈش قىلدى غىزاغا،
ئولتۇرۇپ قۇم ئوتاققا.

جېنىمغىنا ئاكىلار،
ئالتۇننى ئال جاننى قوي.
مىنىپ كەتكىن بەش ئاتنى،
كىتابنى قوي، نانىنى قوي.

تەييارلاندى جابدۇنۇپ،
قايتىشقىمۇ ۋاخ كەلدى.
بەش تالىپقا ئاقسۇدىن،
بەش توقۇلغان ئات كەلدى.

قۇيۇلغاندا قاپاقتىن،
شىرنە، قېتىق ھىجرغا.
تاغ كەينىدىن تۆت كىشى،
چىقتى ماراپ ئىدىرغا!...

بىزمۇ ئادەم ئاكىلار،
سەنمۇ ئادەم ئاكىلار.
رەھىم ئەيلىسەڭ بىزلەرگە،
دۇنيا قىلغاي ئاتىلار!...»

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

باينەزەرلەر بۇ كەپكە،
رەھىم قىلماي قىلچىمۇ،
چىقتى باشقا چۆرگۈلۈپ،
ئايپالتا ھەم قىلىچمۇ.

«ئاھ ئانام!» دەپ ياش كەلدى،
«ئاھ ئاتام!» دەپ ياش كەلدى.
بەش تالىپنىڭ يادىغا،
يۈرت قەۋمى ئاداش كەلدى...

كۆزدىن ئاققان يېشىڭنى،
ئوخشتايمۇ مارجانغا،
بۇ قىسمەتكە چارە يوق،
قازا يەتتى بۇ جانغا.

بەش تالىپنىڭ ئەڭ چوڭى،
شەرت قويدى باينەزەرگە.
«ناماز ئۇچۇن ئىجازەت
بەرگىن» دېدى «بىزلەرگە...!»

ئېلىپ كامىل تاھارەت،
ئوقۇپ ناماز - ئىبادەت،
رىزا ئەيلەپ قازاغا،
قىلدى شۇنداق دالالەت:

«ئەي باينەزەر، سال نەزەر،
بولسالا ئەگەر باش كېسەر،
شاخ كېسىلمەس پالتادا،
جان قېنىما باينەزەر!...

ئەي باينەزەر، قۇلاق سال،
شەمشىرىڭنى بىلەپ سال.
ئىزىز جاننى قىينىماي،
ئالار بولسالا ئىتتىك ئال!

بۇ سۆزۈمنى بىلىپ قوي،
بىزنى دۆڭگە قېزىپ قوي.
دىل چىراغى كىتابنى،
بېشىمىزغا تىزىپ قوي!...

گۈلدۈر چاقماق چېقىلدى،
كۆزگە زۇلمەت تىقىلدى.
تۆت بۇلاڭچى قولىدا،
بەش تالىپنى چېپىلدى.

تەييار قىلىپ بىر ئاتنى،
ئارتتى دۇنيا - بىساتنى.
پەرغەپ دېبان تۆت قاتىل،
مىنىپ قاچتى تۆت ئاتنى.

* * *

ئۇزۇن ئۆتمەي شۇم خەۋەر،
شەمۇ - شەگە ئاڭلاندى.
ئاتا - ئانا جەمەتىڭ،
يۈرەك - باغرى داغلاندى.

ئاقسۇدىكى مادارىن،
ئاچچىقلاپ قەدەم تاشلاپ.
ھەر تەرەپكە چاپتۇردى،
بىرلەن ئەسكەرنى باشلاپ.

تۆت قاتىلغا تۆت ياڭزا،
ئۆلۈم خېتى پۈتۈلدى.

باينەزەرگە يەتتە خىل،
ئۆلۈم ئىجرا كېسىلدى.
ئاقسۇ يامۇل ئىشىكىگە،
كاللىسى ھەم ئېسىلدى.

نۇر نەزەرگە تۆت جازا،
ئۆلۈم ئىجرا قىلىندى.
قەشقەر دەرۋازىسىغا،
باش قارماققا ئېلىندى.

چوڭ ھەم كىچىك قاسىمنى،
بىر ئۆلۈمدە باستۇردى.
ئىككى قاتىل بېشىنى،
ئاقسۇ يولىغا ئاستۇردى.

ئەل دۈشمىنى تۆت قاتىل،
يولدىن تۈگەل يوق بولدى.
سەپەرچىنىڭ كارۋانىڭ،
كۆڭلى ئىمىن، توق بولدى.

باينەزەرلەر باي بولدى،
قانغا پېتىپ لاي بولدى.
بەش ئۆلۈما تالىپنىڭ،
بېشى چىراغ، ئاي بولدى...

* * *

بەش تالىپنىڭ بېشىدا،
ئەل - جامائەت تاۋاپتا.
شېھىتلەرنى ياد ئېتىپ،
قوشاق قاتتۇق راۋاپتا.

ئېيتىپ بەرگۈچى خوتەن قارىقاش ناھىيە ئاقساراي يېزىسىدىن: **ئابلىمىت قارىم**
توپلاپ رەتلىگۈچى: **جاپپار رەھىمى**